

Hisz ismeretes, hogy igen sok nyelvben a zenei és a nyomatékos hangsúlynak értelemmódosító jelentősége van. Kívánatos lenne, hogy a gyermeknyelv-kutatók a nyelv hangjelenségeinek ezt a területét is megfigyelésük körébe vonják.

Ezekről az egyéni ellenvetésektől eltekintve Kenyeres tanulmánya értékes gyarapodást jelent gyermeknyelvi irodalmunkban. Érdeklődéssel várjuk az érdemes szerzőnek tanulmánya végén ígért további tanulmányait a mondat és a szókincs fejlődéséről a gyermek beszédében. *Luz Gyula.*

Klug Péter: A *kisegítő iskola* kérdésének megoldása. (Különnyomat a *Magyar Gyógypedagógia* 1928. évf. 1—3. számából. Nagy 8-r., 8 lap.)

Hogy a szerző nemes szándékát kellően méltányolhassuk, tudnunk kell, hogy a *kisegítő iskola* értelmileg fogyatékos gyermekek iskolája. Tulajdonképpen úgy kellene nevezni, hogy *gyengeelméjűek iskolája*. Kíméletből adták neki annakidején a *kisegítő iskola* nevet.

Az első *kisegítő* iskolát 1900-ban alapította a közoktatásügyi minisztérium Budapesten. Azóta sokszor felmerült ez a kérdés: miért alapítottak a fővárosban állami *kisegítő* iskolát, mikor a népoktatási intézetek fenntartásáról a főváros nagyszerű áldozatkészséggel gondoskodik? Ennek az 1868. évi 38. t.-c. az oka, mely az iskolafenntartóknak megadja azt a jogot, hogy a szellemileg gyenge és tompaelméjű gyermekeket a nyilvános népoktatási intézetekből kirekeszthessék. (2—3. §.)

A budapesti állami *kisegítő* iskola azért létesült állami jelleggel, mert a főváros akkor még vonakodott ezt a terhet elvállalni. Azt tartotta, hogy a gyengeelméjű gyermekek oktatása állami feladat. Azóta előnyösen megváltozott ez a felfogás, különösen amióta Dr. Purébl Győző tanügyi tanácsnok került az ügyek élére s megértő emberszeretettel a gyógypedagógiai intézeteket is felkarolta. Neki köszönhető, hogy a jobb belátás kerekedett felül. De mindez csak újabb keletű. A minisztérium tehát, hogy a törvény rideg elzárkózását enyhítse, állami jellegű *kisegítő* iskolát létesített Budapesten (1900. okt. 1.), hogy az ilyen iskola szükségességét bebizonyítsa.

A másik cél pedig az volt, hogy az elemi iskolákban nem boldoguló, de azért drága internátusi nevelésre sem szoruló gyengeelméjű gyermekek számára is legyen egy oly típusú gyógypedagógiai intézmény, melyben ezek a gyermekek egyrészt az ő egyéniségüknek megfelelő különleges oktatásban részesüljenek, másrészt pedig, hogy a budapesti állami *kisegítő* iskola a hazánkban hasonló céllal létesítendő többi iskolának mintául szolgáljon.

A budapesti állami *kisegítő* iskola különálló, saját épületében helyeztetett el, teljes képesítésű gyógypedagógus szakemberek működnek benne, s a gyógypedagógiai intézetek szakfelügyelőségének ellenőrzése alatt áll.

A főváros csakhamar maga is létesített *kisegítő* iskolákat, az állam pedig több vidéki városban szervezett ilyeneket, csak hogy az újabbak alapításánál eltértek a mintától és ebből bajok keletkeztek. A legtöbb baj abból származott, hogy az újabb *kisegítő* iskolákban nem alkalmaztak gyógypedagógus tanárokat, hanem rövid tanfolyamokon előkészített tanítókat;

s maguk az iskolák már nem önálló intézményekként, hanem az elemi iskolák mellett azok párhuzamos osztályaiként szerveztettek meg. Szakfelügyeletük is zavaros, mert megoszlik a kir. tanfelügyelőségek és a gyógy-pedagógiai intézetek országos szakfelügyelősége között; felszerelésük is felette hiányos, olyan, aminőt az elemi iskolák vagy a községek jóvoltából kaptak.

Ilyen helyzetben találta a szerző a kisegítő iskolákat, mikor a gyógy-pedagógiai intézetek országos szakfelügyelőségét átvette. Azóta alaposan megvizsgálta őket, betekintett működésükbe és itt ismertetett munkájában le is írta tapasztalatait.

Mindenekelőtt megállapítja a kisegítő iskola nagy hivatását. Azt mondja: a kisegítő iskola létjogosultsága annyira nyilvánvaló, hogy erre nézve többé kétség nem merülhet fel. A kisegítő iskolára nemcsak az értelmileg fogyatékos gyermekek érdekében van szükség, hanem azért is, hogy az elemi iskola a nem odavaló elemektől megszabaduljon s fokozottabb eredménnyel tölthesse be feladatát. E mellett a kisegítő iskola az értelmileg fogyatékosok erkölcsi érzését is javítja, a köznek hasznos és munkás tagjaivá neveli őket, akik különben terhei vagy ellenségei lennének a társadalomnak. Az analfabéták és az iskolakerülők ellen folyó harcban szintén igen nagy szerepé van a kisegítő iskolának.

A kisegítő iskola azonban csak akkor töltheti be feladatát, hogyha céljának megfelelő a szervezete és elhelyezkedése. A szórványosan (egy-egy elemi iskolákban) elhelyezett kisegítő iskolák csak közvetlen környezetükben fejthetnek ki áldásos tevékenységet. Működésük ezért csak akkor és úgy válhatik a köz szempontjából valóban értékesé, az egész országra kiterjedően gyümölcsözővé, ha céltudatos terv szerint, mindenhol megnyitják a kisegítő iskolát, ahol arra szükség van, és részére a működés lehetőségét előmozdító szervezetet biztosítunk. A hazai és a külföldi adatok szerint az iskolaköteles gyermekeknek legalább $1\frac{1}{2}$ -a szorul kisegítő iskolai oktatásra, vagyis mindenütt, ahol az iskolaköteles gyermekek száma az 1000-et eléri, kisegítő iskolát kellene állítani. Ezzel szemben — Budapestet nem számítva — mindössze 9 vidéki városban találunk kisegítő iskolákat, de nincs még kisegítő iskola Győrött, Pécsen, Hódmezővásárhelyen, Békéscsabán, Makón, Cegléden, Kiskúfélegyházán, Sopronban, Szolnokon, Szentesen stb.

A bajokon segíteni kell. Rövidre fogva a szerző javaslatai ezek: meg kell állapítani a kisegítő iskolák hovatartozandóságát, biztosítani kell fejlődésüket, teljes képesítésű gyógypedagógus szakemberekre kell őket bízni és szaporítani kell őket. Ezzel foglalkozik a szerző ebben a minden részletre kiterjedő, a külföldi hasonló intézményeket is áttekintő, alapos munkájában.

Megállapíthatjuk, hogy a dolgok velejébe látó, megértő emberbarát világos gondolatai ezek. Reméljük, hogy a szerző javaslatai mielőbb meg is valósulnak és a jobb sorsra méltó vidéki kisegítő iskolák olyan szervezetet kapnak, mint a budapesti állami kisegítő iskola, mely annak idején mintául alapított s amely ezt a szervezetét mind a mai napig híven megőrizte.

Eltes Mátyás.